

Received: August 28, 2021; Revised: December 7, 2021; Accepted: December 15, 2021;
วันรับบทความ: 28 สิงหาคม 2564; วันแก้ไขบทความ: 7 ธันวาคม 2564; วันตอบรับบทความ: 15 ธันวาคม 2564;

การมีส่วนร่วมทางการเมืองกับการพัฒนาระบบประชาธิปไตย PUBLIC SERVICE OF THE GOVERNMENT ACCORDING TO BUDDHIST PRINCIPLES

ศตวรรษ สงกาพันธ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Satawat Songkapan

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: rak2125252499@gmail.com

บทคัดย่อ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของไทยปรากฏว่าปัจจุบันภาคประชาชนยังเข้าไม่ถึงโดยเท่าที่ควร เนื่องจากเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติในทางการเมืองก็คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชนที่สามารถจะพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะตามที่สังคมต้องการที่จะต้องแสดงบทบาทให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโดยรวม ปัจจุบันภาคประชาชนกำลังก้าวเข้าสู่ยุครุ่งเรืองของนวัตกรรมและวิวัฒนาการของเทคโนโลยี อันเป็นยุคที่ได้มาซึ่งระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งมีความสลับซับซ้อน มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้ภาคประชาชนและสังคมของไทยถึงเวลาปรับเปลี่ยนอีกครั้งทำให้ความต้องการทางด้านประชาธิปไตยไม่มีความสอดคล้องกับความต้องการบริบทของสังคมไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการเข้าใจในระบบประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นรวมไปถึงระดับชาติในทางปกครองทุกระดับ ซึ่งมีความย้อนแย้งกับระบอบการปกครองประชาธิปไตยที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ ซึ่งโดยภาคประชาชนหรือปวงชนชาวไทยทั่วประเทศ คือเจ้าของอำนาจอธิปไตยโดยแท้จริง

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมทางการเมือง; การพัฒนา; ประชาธิปไตย;

Abstract

The political participation in Thailand's democratic regime revealed that at present, the civil sector was probably unable to access. As regards, an important tool for political development of the society and the nation was the political participation

of the civil sector, which was believed to develop people with the characteristics as the society needed. The people at present were required by the society to play their roles in accordance with the change of society. Currently, the civil sector entered the heyday of innovation and technological evolution, which was the period when the Democratic form of Government with the King as Head of State was very complicated with the rapid change. So, it was the time for another change because the civil sector and the society found their democratic need was inconsistent with the context of Thai society. At the same time, understanding of democracy from the local level to the national level was contradictory to the country's democracy that was unable to meet with the people's needs. As known, the civil sector, all Thai people over the country, were the owners of sovereignty in reality.

Keywords: Political Participation; Development; Democracy;

บทนำ

ประเทศไทยมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขอยู่ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญ พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจผ่านองค์กรทางการเมือง คือ อำนาจอธิปไตยซึ่งมี 3 ฝ่าย ประกอบด้วย ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการ อำนาจอธิปไตยเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศและยังเป็นของปวงชน ถึงแม้จะมีหลักความเสมอภาคทางการเมืองว่าประชาชนทุกคนสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างเท่าเทียมกันแสดงหลักความเสมอภาคทางการเมืองผ่านประชาชนทุกระดับทุกอาชีพซึ่งต่างมีหนึ่งสิทธิหนึ่งเสียงเท่าเทียมกัน ซึ่งความเสมอภาคทางเศรษฐกิจประชาชนทุกคนต้องไม่ถูกกีดกันในการประกอบอาชีพ การประกอบการต้องเป็นไปอย่างเสรีเป็นธรรมไม่มีการผูกขาดทางการค้าเพราะรูปแบบหลักความเสมอภาคทางเศรษฐกิจผ่านเรื่องราวของประชาชนคนหนึ่งซึ่งสามารถเปลี่ยนอาชีพได้อย่างอิสระเสรี ความเสมอภาคทางโอกาสประชาชนทุกคนสามารถจะได้รับการศึกษา การรักษาพยาบาลและการให้บริการจากรัฐอย่างเท่าเทียมกัน หลักความเสมอภาคทางโอกาสผ่านภาพเปรียบเทียบการได้รับโอกาสที่เท่าเทียมกันแม้ว่าจะต่างฐานะกันก็ตาม ระบอบประชาธิปไตยจะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อประชาชนเข้าถึงการเมืองอย่างแท้จริง

หลักสิทธิเสรีภาพและหน้าที่ สิทธิ คือ อำนาจอันชอบธรรมหรือประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครอง เสรีภาพ คือ การมีอิสระที่จะกระทำสิ่งใด ๆ โดยต้องไม่ละเมิดเสรีภาพของผู้อื่น เช่น หลักเสรีภาพการเคารพ เสรีภาพซึ่งกันและกัน เป็นต้น ส่วนหน้าที่ คือ สิ่งที่คุณต้องปฏิบัติหรืองดเว้นจากการปฏิบัติบุคคลย่อมมีสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ซึ่งการใช้สิทธิ เสรีภาพต้อง

ไม่ไปละเมิดสิทธิของผู้อื่น และต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนภายใต้กฎหมาย เช่น หลักหน้าที่ผ่านอาชีพ แต่ละอาชีพที่แต่ละบุคคลในสังคมพึงปฏิบัติตามหน้าที่แต่ละอาชีพของตน จะเห็นได้ว่าสังคมประชาธิปไตย ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของความเชื่อ ทศนคติทางการเมือง สังคมการเมืองแบบประชาธิปไตยในท้องถิ่นจะมีการพัฒนาเจริญก้าวหน้าทางความคิดทั้งสติปัญญาผู้คนมากมาย หลากหลายชนชั้นมีความตื่นตัวในทางการเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาคโดยเฉพาะระดับท้องถิ่นที่มีความเป็นอยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด อาทิเช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล ระดับต่าง ๆ รวมไปถึงองค์การบริหารส่วนจังหวัด (สุลักษณ์ ศิวรักษ์, 2546)

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชนในระบบประชาธิปไตย ควรอยู่บนพื้นฐานความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะหลักความเสมอภาคทางกฎหมาย โอกาสทางการศึกษา สิทธิเสรีภาพในการวิพากษ์วิจารณ์การเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยแท้จริง

การมีส่วนร่วมในทางการเมืองของภาคประชาชน

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชนในระบบประชาธิปไตยแม้จะนำหลักนิติรัฐหรือหลักนิติธรรมมากำกับการใช้กฎหมายเป็นหลักในการบริหารตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งบุคคลทุกคนต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย เจ้าหน้าที่ของรัฐในสังคมต้องใช้กฎหมายต่อประชาชนทุกคนที่อยู่ภายในสังคมของตนได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่เลือกปฏิบัติ เช่น หลักนิติธรรมผ่านตาชั่งความยุติธรรมเท่าเทียมกันแม้ว่าอีกฝ่ายจะมีอำนาจฐานะมากกว่าอีกฝ่ายก็ตามมีหลักการใช้เหตุผล คือ การใช้หลักเหตุผลมาเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ และหากมีการตัดสินใจปัญหาด้วยการออกเสียงต้องยอมรับมติของเสียงข้างมาก แต่ต้องเคารพสิทธิของเสียงส่วนน้อย เช่น หลักการใช้เหตุผลผ่านการลงมติเสียงเลือกประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลของท้องถิ่นหนึ่ง โดยอาศัยหลักเหตุผลและเสียงข้างมากในการตัดสินใจแต่ไม่ละเลยเสียงข้างน้อย เป็นต้น

การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองทั้งทางตรงและทางอ้อม ทางตรง เช่น การออกเสียงประชามติ การเสนอถอดถอน เป็นต้น ส่วนทางอ้อม เช่น การเลือกตั้งตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ออกกฎหมายแทนตน ซึ่งทางตรง คือ การใช้สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ เช่น การแสดงความคิดเห็น การออกเสียงประชามติ การขอรับ

รู้ข้อมูลข่าวสารราชการ การชุมนุม การร้องทุกข์ ส่วนการมีส่วนร่วมทางการเมืองทางอ้อม คือ การเลือกตั้งตัวแทน เช่น สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาจังหวัด ไปทำหน้าที่ในการบริหารงบประมาณภายในท้องถิ่น ภายในจังหวัดและออกกฎหมายบัญญัติหรือประกาศจังหวัดตลอดจนระเบียบข้อบังคับต่างๆ เช่น หลักการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการคัดเลือกผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่นคนใหม่ หากเลือกคนไม่ดีเข้าไปเป็นตัวแทนจะทำให้เดือดร้อน ดังนั้น ควรเลือกตัวแทนที่ดีเข้าไปทำหน้าที่แทน

ส่วนการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยในการพัฒนา ควรส่งเสริมการให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิเข้าชื่อกันเพื่อเสนอ “ข้อบัญญัติ” หรือเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือ ผู้บริหารท้องถิ่นที่กระทำความผิดการทุจริตในการเลือกตั้ง การพัฒนาทางการเมืองใหม่ๆเข้ามาปรับปรุงและนำมาผสมผสานอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองเข้ามาปรับเปลี่ยนทุกยุคทุกสมัยอย่างต่อเนื่อง บวกกับอุปนิสัยความศรัทธาร่วมกัน ส่งเสริมให้เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองโดยการมีส่วนร่วมผ่านประเพณีนิยมต่างๆในแต่ละพื้นที่ในชุมชนท้องถิ่น วัฒนธรรมหรือประเพณีถือว่าเป็นความเชื่อความศรัทธาและเป็นการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่โดดเด่นของแต่ละภูมิภาคในประเทศไทยก็ จะมีความแตกต่างกันออกไป ที่มีความสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน ดังที่ลูเซียน พาย (Lucian Pye) (อุทัย หิรัญโต, ม.ป.ป.) ได้ชี้ให้เห็นลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่าวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นทัศนคติ เป็นความเชื่อถือ และเป็นความรู้สึกของคน ทัศนคติหรือความเชื่อดังกล่าวจะเป็นตัวกำหนดว่าเขาควรจะมีบทบาทอย่างไรและแค่ไหนในระบบการเมืองและการปกครองของชุมชน พฤติการณ์ทางการเมืองของบุคคลจะเป็นไปในลักษณะใด หรือมีเรื่องอะไรมากน้อยแค่ไหน ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมทางการเมืองที่เขามีอยู่นั่นเอง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองกับการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยจะมีความเชื่อ ทัศนคติ อุปนิสัยและความศรัทธาเข้ามาเกี่ยวข้องโดยตลอด เช่น การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านการรับฟังข่าวสารเหตุบ้านการเมืองของประชาชน การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ การสนทนากันในเรื่องของการเมืองมีการชักชวนให้ผู้อื่นออกเสียงเลือกตั้งให้แก่

ผู้สมัครคนใดคนหนึ่งหรือพรรคการเมืองที่ตนนิยมชมชอบ มีการหาเสียงให้พรรคการเมืองหรือพรรคพวกที่สมัครรับเลือกตั้ง มีการสนับสนุนพรรคการเมืองโดยการออกเงินช่วยเหลือ ซึ่งจะพบเห็นในกลุ่มกตัญญูกลุ่มผู้มีผลประโยชน์และกลุ่มผู้มีอิทธิพลทางการเมือง โดยมีการติดตามความเคลื่อนไหวของพรรคการเมืองต่าง ๆ และมีการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหรือสมัครเป็นเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมือง ตลอดจนการจัดตั้งพรรคการเมืองรวมไปถึงการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายของพรรคการเมืองท้องถิ่น ที่กล่าวมาทั้งหมดล้วนแต่เป็นสิ่งที่ได้รับการปลูกฝังให้ประชาชนประพฤติดุปฏิบัติจนกลายเป็นพฤติกรรมของการมีส่วนร่วมทางการเมืองและมีวิวัฒนาการพัฒนาจากอดีตจากกลุ่มคนยุคหนึ่งไปยังอีกกลุ่มสังคมรุ่นหนึ่งอย่างนี้เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

ระบอบการเมืองการปกครองของไทยถึงแม้จะเป็นระบอบประชาธิปไตยที่มีสถาบันหลักที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยทั้งชาติ แต่ถึงอย่างไรสิทธิเสรีภาพทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อระบบการเลือกตั้งที่เลือกผู้แทนเข้ามาบริหารประเทศยังจำกัดเรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยแท้จริง เนื่องด้วยรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันยังจำกัดที่มาของสมาชิกวุฒิสภา โดยประชาชนยังไม่ได้รับการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองตามที่ประชาชนต้องการ ซึ่งขัดต่อหลักประชาธิปไตย ดังคำที่ว่า ประชาธิปไตยเป็นของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน ซึ่งทำให้หลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยแท้จริงมีความย้อนแย้งกันกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบโดยตรง คือ การปกครองที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองโดยตรง เป็นการแสดงความคิดเห็น การร่วมประชาพิจารณ์ การประชุม อภิปรายปัญหาพร้อมกัน ซึ่งเหมาะสมสำหรับประเทศที่มีประชากรน้อยตัวอย่างเช่น นครรัฐกรีกในสมัยโบราณ ประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน หรือประชาธิปไตยโดยทางอ้อม หมายถึง ประชาชนเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ใช้อำนาจอธิปไตยทางด้านบริหาร ด้านนิติบัญญัติ และด้านตุลาการแทนตน ประชาธิปไตยแบบมีผู้แทนนี้ สามารถแบ่งรูปแบบของรัฐบาลออกเป็น 3 ระบบ คือ

ระบบรัฐสภา มีหลักการว่ารัฐสภาใช้อำนาจในการออกกฎหมายให้ความเห็นชอบในการจัดตั้งรัฐบาล และควบคุมการทำงานของรัฐบาล ส่วนศาลหรือตุลาการ ทำหน้าที่โดยอิสระในการตัดสินบรรทัดดีต่างๆประเทศที่เป็นแม่แบบ คือ อังกฤษ ประมุขของประเทศที่ปกครองระบบรัฐสภา มีทั้งแบบพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และประธานาธิบดีเป็นประมุข ซึ่งไม่มีบทบาททาง

การเมือง โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร ประเทศที่ปกครองระบบนี้ ได้แก่ อินเดีย ญี่ปุ่น ไทย ฯลฯ ระบบประธานาธิบดี การปกครองระบบนี้แบ่งแยกอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ เป็นอิสระจากกัน แต่ยังมีการยับยั้งและถ่วงดุลอำนาจเพื่อไม่ให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งใช้อำนาจเกินขอบเขต ประชาชนเลือกประธานาธิบดี ทำหน้าที่ประมุขของประเทศ และประมุขของฝ่ายบริหาร ประเทศที่ใช้รูปแบบนี้ คือ สหรัฐอเมริกา บราซิล อินโดนีเซีย ฯลฯ ส่วนระบบกึ่งรัฐสภาที่ประธานาธิบดีเป็นการผสมผสานระหว่างระบบรัฐสภาและระบบประธานาธิบดี ประชาชนเลือกประธานาธิบดีไปทำหน้าที่เป็นประมุขของประเทศและเป็นประมุขของฝ่ายบริหาร ประธานาธิบดีเป็นผู้แต่งตั้งนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี และยังมีอำนาจยุบสภาได้ รัฐสภามีอำนาจควบคุมรัฐบาลและออกกฎหมาย ถ้ารัฐสภามีมติไม่ไว้วางใจ คณะรัฐมนตรีต้องลาออก แต่ประธานาธิบดีไม่ต้องลาออก ตัวอย่าง ฝรั่งเศส รัสเซีย เป็นต้น (Sutee Vichapron, 2564)

ระบอบประชาธิปไตยมีความหมาย 3 ลักษณะ คือ ประชาธิปไตยในฐานะอุดมคติ หรือในฐานะที่เป็นแนวความคิดทางการเมืองประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีชีวิตและประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบบการเมือง” (กระมล ทองธรรมชาติ ,2531) “ประชาธิปไตยนั้นอาจมีความหมายแคบกับความหมายกว้าง ความหมายแคบ หมายถึง การที่ประชาชนมีอำนาจในการปกครอง คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้าร่วมกำหนดนโยบายต่าง ๆ ในการปกครอง เพื่อประโยชน์ของประชาชน นั่นเอง ความหมายกว้าง หมายถึง “การดำเนินชีวิตของประชาชนที่มีการยอมรับสิทธิและเสรีภาพ ความสำคัญและประโยชน์ในด้านต่างๆซึ่งกันและกันโดยมีเหตุผลเป็นเครื่องนำทางเพื่อความผาสุกร่วมกัน ทั้งนี้ เพื่อต้องการให้บุคคลมีเสรีภาพในการปกครองตนเอง มีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ การเป็นเจ้าของทรัพย์สินการใช้ทรัพย์สินการศึกษาการสัมพันธ์ติดต่อระหว่างกันการเลือกนับถือศาสนาและการใช้ชีวิตตามความพอใจของตนเอง” (จรรยา สุภาพ, 2535) นอกจากนั้นประชาธิปไตย ยังถือว่าเป็นหลักที่ถือว่าประชาชนเป็นแหล่งที่เกิดและเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ มีหลักการในการมีส่วนร่วมของประชาชน การใช้หลักเหตุผล หลักการปกครองโดยเสียงข้างมากโดยไม่ละเมิดสิทธิของฝ่ายข้างน้อย กฎหมายหรือหลักนิติธรรม และ หลักความเสมอภาค จากหลักการดังกล่าวการเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองของประชาชนจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญ

นอกจากนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนยังพบปัญหาที่ไม่แตกต่างกันมากนักในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ อย่างน้อย 3 ประการ ได้แก่ 1) ปัญหาความตื่นตัวทาง

การเมือง เพราะการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยนั้นจะต้องเป็นการมีส่วนร่วมแบบสมัครใจ ไม่ใช่เป็นแบบปลุกกระดม สำหรับการมีส่วนร่วมแบบเสรีหรือแบบสมัครใจนี้จะเกิดขึ้นได้เมื่อประชาชนมีความสำนึกทางการเมืองหรือความตื่นตัวทางการเมืองเสียก่อน ในแง่ของความถูกต้องประชาชนยังมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ 2) ปัญหาพฤติกรรมและความเชื่อของประชาชนในแง่ของการมีส่วนร่วมในทางการเมืองและการศึกษา มีงานวิจัยหลายเรื่องสรุปและแสดงถึงว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในภาพรวมของประเทศไม่สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะประชาชนโดยทั่วไปเชื่อว่าการเมือง หรือการบริหารประเทศเป็นเรื่องของคนกลุ่มน้อยบางกลุ่มเท่านั้นและยังเห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องของผลประโยชน์อย่างชัดเจนจนเกินไป การเมืองเป็นเรื่องของความ “สกปรก” ความรู้สึกเช่นนี้ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศขาดความศรัทธาหรือความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง 3) ปัญหามาจากบทบาทของพรรคการเมือง เพราะการขาดองค์กรหรือสถาบันทางการเมืองที่คอยกระตุ้นให้ประชาชนมีความกระตือรือร้นทางการเมืองอยู่เสมอ และเป็นกลุ่มเป็นก้อน สถาบันทางการเมืองที่สำคัญคือ “ระบบพรรคการเมือง” ในปัจจุบันพรรคการเมืองยังเป็นองค์กรที่อ่อนแอและขาดความเป็นสถาบันที่ต่อเนื่องดีพอ ปัญหาที่สำคัญที่สุดของพรรคการเมืองไทย คือ การขาดองค์กรที่ซับซ้อนพอที่จะเผชิญกับความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วพรรคการเมืองไทยตั้งขึ้นจากการรวมตัวของบรรดาสมาชิกเพื่อสนับสนุนผู้นำทางการเมืองคนใดคนหนึ่งเท่านั้นพรรคการเมืองทุกพรรคไม่ว่าพรรคเล็กหรือพรรคใหญ่มีสาขาพรรคคนน้อยมาก สาขาบางแห่งมีแต่รูปแบบที่เป็นทางการเท่านั้นไม่มีบทบาทอะไร (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2539) ที่กล่าวมาข้างต้น เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหา ขอยกแนวคิดทฤษฎีที่มีความสอดคล้อง ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย คือ ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมมี 5 ทฤษฎี (อकिन รพีพัฒน์, 2547) ท่านได้จำแนกสรุปไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน (Mass Persuasion)

Maslow กล่าวว่า การเกลี้ยกล่อม หมายถึง การใช้คำพูดหรือการเขียน เพื่อมุ่งให้เกิดความเชื่อถือและการกระทำ ซึ่งการ เกลี้ยกล่อมมีประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการ

ปฏิบัติงานและถ้าจะให้เกิดผลดีผู้เกี่ยวข้องจะต้องมีศิลปะในการสร้างความสนใจในเรื่องที่จะเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในเรื่อง ความต้องการของคนตามหลักทฤษฎีของ Maslow ที่เรียกว่าลำดับขั้น ความต้องการ (hierarchy of needs) คือ ความต้องการของคนจะเป็นไปตามลำดับจาก น้อยไปมาก มีทั้งหมด 5 ระดับ ดังนี้

1) ความต้องการทางด้านสรีระวิทยา (physiological needs) เป็นความต้องการ ขั้นพื้นฐานของมนุษย์ (survival needs) ได้แก่ ความต้องการทางด้านอาหาร ยา เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่ อาศัย ยารักษาโรค และความต้องการทางเพศ

2) ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยของชีวิต (safety and security needs) ได้แก่ ความต้องการที่อยู่อาศัยอย่างมีความปลอดภัยจากการถูกทำร้ายร่างกาย หรือถูก ขโมยทรัพย์สิน หรือความมั่นคงในการทำงานและการมีชีวิตอยู่อย่างมั่นคงในสังคม

3) ความต้องการทางด้านสังคม (social needs) ได้แก่ ความต้องการความรัก ความต้องการที่จะให้สังคมยอมรับว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

4) ความต้องการที่จะมีเกียรติยศชื่อเสียง (self-esteem needs) ได้แก่ ความภาคภูมิใจ ความต้องการดีเด่นในเรื่องหนึ่งที่จะให้ได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น ความต้องการ ด้านนี้เป็น ความต้องการระดับสูงที่เกี่ยวกับความมั่นใจในตัวเองในเรื่องความสามารถ และความสำคัญของบุคคล

5) ความต้องการความสำเร็จแห่งตน (self-actualization needs) เป็นความต้องการ ในระบบสูงสุด ที่อยากจะให้เกิดความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่างตามความนึกคิด ของตนเองเพื่อจะพัฒนาตนเองให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ความต้องการนี้จึงเป็นความต้องการ พิเศษของบุคคลที่จะพยายามผลักดันชีวิตของตนเองให้เป็นแนวทางที่ดีที่สุด

2. ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของคนในชาติ (National Morale)

คนเรามีความต้องการทางกายและใจถ้าคนมีขวัญดีพอ ผลของการทำงานจะสูง ตามไปด้วย แต่ถ้าขวัญไม่ดีผลงานก็ต่ำไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากว่าขวัญเป็นสถานการณ์ทาง จิตใจที่แสดงออก ในรูปพฤติกรรมต่าง ๆ นั่นเอง การจะสร้างขวัญให้ดีต้องพยายามสร้าง ทศนคติที่ดีต่อผู้ร่วมงาน

เช่น การไม่เอา رأดเอาเปรียบ การให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงาน การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น เป็นต้น และเมื่อใดก็ตามถ้าคนทำงานมีขวัญดีจะ เกิดสำนึกในความรับผิดชอบ อันจะเกิดผลดีแก่หน่วยงานทั้งในส่วนที่เป็นขวัญส่วนบุคคล และขวัญของกลุ่ม ดังนั้น จะเป็นไปได้ว่าขวัญของคนเรา โดยเฉพาะคนมีขวัญที่ดีย่อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ได้เช่นกัน

3. ทฤษฎีสร้างความรู้สึกรักชาตินิยม (Nationalism)

ปัจจัยประการหนึ่งที่น่าสู่การมีส่วนร่วมคือ การสร้างความรู้สึกรักชาตินิยมให้ เกิดขึ้น หมายถึง ความรู้สึกเป็นตัวของตัวเองที่จะอุทิศหรือ เน้นค่านิยมเรื่องผลประโยชน์ ส่วนรวมของชาติ มีความพอใจในชาติของตัวเอง พอใจเกียรติภูมิ จงรักภักดี ผูกพันต่อท้องถิ่น

บทสรุป

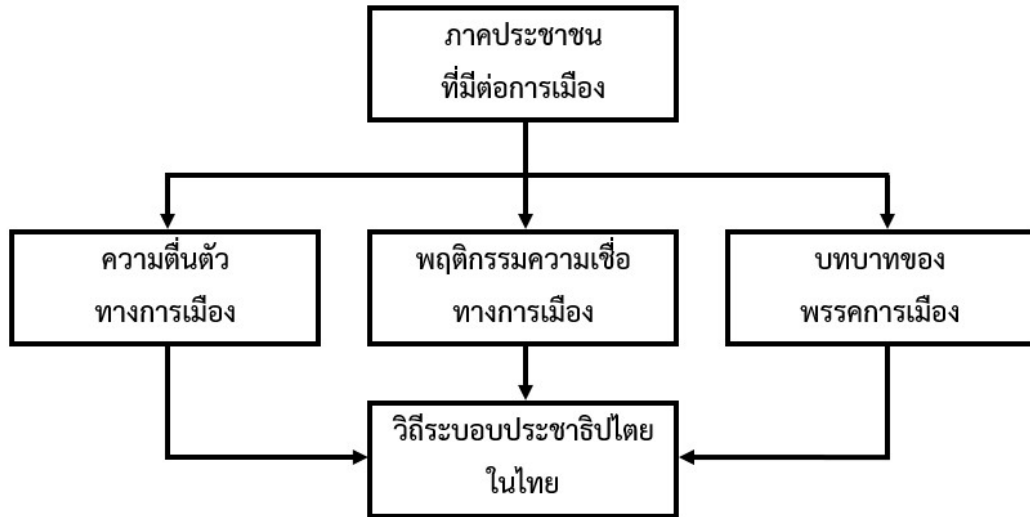
การพัฒนาระบบประชาธิปไตยไทยที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการพัฒนาชนบทถือว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้โครงการของรัฐเข้าไม่ถึงชาวชนบทเพราะโครงการต่างๆ ของรัฐมักจะดำเนินการไปเพื่อความสะดวกแก่การทำงานของข้าราชการการเมืองเอง หรือยึดหลักความคุ้มครองประโยชน์ของหน่วยงานของตนเพื่อการประชาสัมพันธ์รวมทั้งการกำหนดโครงการโดยส่วนกลางมักจะมีการพิจารณาเฉพาะแง่มุมที่ตนเอง เป็นผู้รับผิดชอบไม่ได้มองภาพรวมหรือความต้องการของประชาชนเป็นหลัก ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองในชนบทแต่ก่อนเป็นสังคมเกษตรกรรมชาวชนบทยังไม่มีคามตื่นตัวในทางการเมืองการปกครองมากเท่าที่ควร จนทำให้ถึงช่วงระยะเวลาของการเปลี่ยนผ่านระบบเกษตรกรรมมาเป็นอุตสาหกรรมจึงทำให้สังคมชนบทมีความตื่นตัวทางการเมืองการปกครองมากขึ้น โดยเฉพาะการตื่นตัวทางการเมืองการปกครองท้องถิ่นที่รัฐได้กระจายอำนาจมาสู่ท้องถิ่นให้บริหารจัดการปกครองตนเองโดยอิสระ ซึ่งจะเห็นได้ว่านี่เป็นเพียงระบอบการปกครองที่อาศัยหลักนิติบัญญัติเป็นพื้นฐานในการปกครองต่อความเป็นจริง แต่ถ้าจะมองตามลักษณะของสังคมชนบทจะไม่ปฏิบัติตามหลักนิติบัญญัติมากนัก ส่วนใหญ่จะปฏิบัติตามหลักพฤตินัยมากกว่า เพราะบางเรื่องส่วนท้องถิ่นยังถูกควบคุมจากส่วนกลางอยู่จึงไม่ได้อิสระทางความคิดในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมเป็นของตนเองมากเท่าที่ควร จึงทำให้การบริหารงานบางเรื่องเกิดความล่าช้าไม่ทันต่อเหตุการณ์กับยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ฉะนั้นแล้วการพัฒนาระบบประชาธิปไตยรัฐควรให้อำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการปกครองแก่ท้องถิ่นโดยอิสระจริงๆปราศจากการควบคุมกำกับดูแลจากส่วนกลางที่เคยเป็นมา

ซึ่งจะทำให้ระบอบประชาธิปไตยของไทยมีความสอดคล้องกับความต้องการของชาวท้องถิ่นโดยแท้จริงและรูปแบบประชาสัมคคีแบบพุทธในชนบทและในเมืองก็จะเกิดขึ้นในสังคมไทยต่อไป

จึงกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยเฉพาะในประเด็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองและทุกกิจกรรมเพื่อให้ตรงต่อความต้องการของพื้นที่อย่างแท้จริง จึงทำให้ผู้เขียนมองเห็นในความสำเร็จและให้ความสนใจใคร่ที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยเน้นการศึกษาไปที่สภาพปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในท้องถิ่น และจะมีแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขอย่างไร เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่นให้มากที่สุดต่อ

องค์ความรู้ใหม่

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชนในระบอบประชาธิปไตยถึงแม้จะเป็นบทความที่มีผู้เขียนไว้ค่อนข้างเยอะ แต่ผู้เขียนพยายามเขียนบทความให้เห็นตามความเป็นจริงในระบอบประชาธิปไตย เพราะรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันยังไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองโดยแท้จริง เช่น ที่มาของสมาชิกวุฒิสภาปัจจุบัน บ่งบอกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งของภาคประชาชนไม่มีส่วนร่วมเลือกตัวแทนเข้ามาเป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยแท้จริง เป็นต้น ผู้เขียนพยายามอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชนตามระบอบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับปีพุทธศักราช 2560 ด้วยเหตุและปัจจัยหลายๆด้านมีข้อจำกัดจึงไม่สามารถถ่ายทอดออกมาครบตามเจตนารมณ์ของผู้เขียน จึงขอเขียนองค์ความรู้ที่ได้จากบทความชิ้นนี้ เป็นโมเดล ตามภาพดังนี้

เอกสารอ้างอิง

กระมล ทองธรรมชาติ และคณะ. (2531). *หลักประชาธิปไตย*. กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จรรยา สุภาพ. (2535). *ระบบการเมืองเปรียบเทียบ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วัฒนาพานิช.

สมบัติ อารังอัญวงศ์. (2539). *การเมือง แนวคิดและการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เสมาธรรม.

สุลักษณ์ ศิวรักษ์. (2546). *ปรัชญาการเมือง*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

อคิน รพีพัฒน์. (2547). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณสุข

อุทัย หิรัญโต. (ม.ป.ป.). *สารานุกรมศัพท์ทางรัฐศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียน สโตร์

Sutee vichapron. (2557). *ระบอบประชาธิปไตย*. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 21 มิถุนายน 2564. แหล่งสืบค้น <http://krusutee.blogspot.com/2011/01/democracy.html>.